

**В.М. Дудник, І.В. Морозова, М.О. Шаламай,
І.І. Андрікевич, В.В. Демянишина**

Історичний шлях кафедри педіатрії № 2 Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова

У 2021 р. Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова святкує 100-річний ювілей. Славетному закладу є чим пишатися, у тому числі історією створення клінічних педіатричних кафедр.

Перша згадка про педіатрію знайдена в роботі Гіппократа «Про прорізування зубів». До XVIII ст. розвиток педіатрії тісно пов'язаний із клінікою внутрішніх хвороб. З ім'ям відомого голландського анатома і хірурга XVII століття Н. Тюльпом пов'язане виникнення одного із символів лікарської діяльності — палаюча свічка та гасло «*Aliis inserviando consamer*» (світяти іншим, згораю сам). У перекладі з грецької мови термін «педіатрія» означає «дитя та лікування».

У 1767 р. англійський лікар Армстронг опублікував «Нарис про найбільш небезпечні дитячі хвороби». У 1802 р. відкрито першу у світі дитячу лікарню в Парижі, на базі якої сформовано центр, в якому протягом декількох десятиліть готували педіатрів для всієї Європи. Ще у XVIII ст. відомий англійський лікар Ундервуд наполягав на необхідності створення дитячої медицини.

Н.М. Амбодік—Максимович, послідовник ідей М. Ломоносова, написав перше керівництво з акушерства і лікування дитячих хвороб «Искусство повивания, или Наука о бабичьем деле». С.Ф. Хотовицький, лікар XIX століття, почав викладати самостійний курс дитячих хвороб і в 1847 р. написав перше керівництво з педіатрії «Педиятрика». У Санкт-Петербурзі, під патронатом імператора Миколи I, 31 грудня 1834 року відкрито першу дитячу лікарню.

У 1870–1876 рр. М.І. Бистров заснував першу самостійну кафедру дитячих хвороб при Медико-хірургічній академії в Петербурзі, його справу продовжив Н.П. Гундобін, розробивши напрям досліджень з анатомо-фізіологічних особливостей дитячого віку, шкільної гігієни в боротьбі з дитячою смертністю. За ініціативи Г.Н. Сперанського відкрито першу консультацію для дітей грудного віку в 1908 р. та першу лікарню для грудних дітей у 1910 р., а також Державний науковий інститут охорони материнства і дитинства. Так починалась історія педіатрії.

У 1921 р. засновано Вінницький медичний інститут імені М.І. Пирогова, а у 1934 р. сформовано першу кафедру дитячих хвороб на чолі з професором Бруханським Б.П.

Символ лікарської діяльності:
«*Aliis inserviando consamer*»

Гіппократ «Про прорізування зубів»

Hopital des Enfants–Malades у Парижі

М.І. Бистров

Г.Н. Сперанський

Дитяча лікарня імені Філатова

Титульний лист книги Н.М. Амбодік–Максимовича «Искусство повивания» (1784)

Співробітники кафедри займалися підвищенням кваліфікації лікарів-педіатрів, поліпшенням якості роботи усієї системи дитячих лікувальних закладів, медико-санітарного обслуговування дітей в яслах, дитячих садках, школах м. Вінниці.

Після звільнення Вінниці у 1944 р. від фашистської окупації кафедрою завідував професор Розумовський О.О. . Колектив кафедри вивчав такі хвороби, як рахіт, хронічні розлади харчування, дитячі інфекційні хвороби. Доцент Піотровська–Векслер С.А. очолювала кафедру з 1951 р. та продовжила заданий напрям діяльності для поліпшення якості надання медичної допомоги дітям, а також удосконалення викладання педіатрії. У 1952–1960 рр. кафедрою керував доцент Красногорський М.М., а наукова діяльність колективу була пов'язана з вивченням судинних реакцій при різних станах у дітей. У 1960–1962 рр. кафедрою завідувала доцент Мечинська Е.М., вивчалися білковий спектр сироватки крові при різних патологіях у дітей, стан серцево-судинної системи при гострих розладах травлення і холецистопатіях. У період завідування доцентом Дергильовою М.П. (1962–1964 рр.) була створена біохімічна лабораторія при кафедрі.

Вінницький медичний інститут

Професор
Столярчук О.О.

Професор
Гоменюк І.П.

Професор
Мороз В.М.

Доцент
Псюк С.К.

Професор
Власенко О.В.

Професор
Школьніков В.С.

Доцент
Гнатюк О.І.

1961 рік відзначився важливою подією в житті університету – відкриття педіатричного факультету. Пріоритетними напрямками наукової і педагогічної діяльності інституту, які тісно пов'язані з основними напрямками розвитку медичної науки, стала охорона материнства і дитинства. Саме тому історія кафедри є невід'ємною складовою історії університету та історії суспільства в цілому.

До складу педіатричного факультету увійшли 16 кафедр, з яких 3 профільні. Великий внесок у розбудову педіатричного факультету зробили його декани. Професор Столярчук Олександр Олександрович – перший декан (1963–1972 рр.), професор Гоменюк Іван Прокофійович (1972–1984 рр.), професор Мороз Василь Максимович (1984–1986 рр.), доцент Псюк Степан Кондратійович (1986–1997 рр.).

У 1994 р. проведено реорганізацію вищої медичної освіти, створено єдиний «Медичний факультет» із підготовкою лікарів за спеціальностями «Лікувальна справа» і «Педіатрія». У 1967–1997 рр. підготовлено понад 4300 лікарів-педіатрів і здійснено 31 випуск.

З 1988 р. університетом почав керувати заслужений діяч науки і техніки України, академік НАМН України, доктор медичних наук, професор Мороз Василь Максимович. У 2003 р. професору Морозу В.М. присвоєно звання «Героя України».

З 1996 р. відновлено набір за спеціальністю «Педіатрія», а у 2001 р. виникла потреба в організації «Медичного факультету № 2», деканом якого призначено доцента Власенка Олега Володи-

Колектив кафедри госпітальної педіатрії у 1974 році

Професор Решоткіна Л.П.

Колектив кафедри факультетської педіатрії у 1985 році

мировича, заступником декана — доцента Шкільнікова Володимира Семеновича. У 2005 р. тимчасово припинено набір абітурієнтів за спеціальністю «Педіатрія», але з 2006 р. набір відновлено. Деканом медичного факультету №2 з 2016 р. обрано професора Шкільнікова В.С.

Формування лікаря-гуманіста, громадянина — пріоритет усіх викладачів університету при підготовці спеціалістів у галузі охорони здоров'я і, зокрема, у педіатрії.

Кафедра йшла непростим шляхом розвитку та реорганізації. У 1964 р. кафедру педіатрії поділено на кафедру педіатрії лікувального факультету на чолі з доцентом Чекановим В.О. та кафедру педіатрії педіатричного факультету під керівництвом доцента Гнатюка О.І.

До 1980 р. кафедра була розташована на базі дитячого відділення обласної клінічної лікарні імені М.І. Пирогова, а з 1980 р. — на базі Вінницької обласної дитячої клінічної лікарні.

Колектив проводив наукові дослідження та лікувальну роботу з дитячої нефрології. У 1966 р. О.І. Гнатюк успішно захистив докторську дисертацію на тему «Особливості етіології, патогенезу і клініки дифузного гломерулонефриту у дітей». Професор Гнатюк О.І. очолював кафедру протягом 27 років і був лауреатом Державної премії УРСР.

У 1973 р. виникла потреба у створенні кафедри пропедевтичної та факультетської педіатрії для студентів III і IV курсів педіатричного факультету, яку очолила професор Решоткіна Лариса Порфіріївна. Базою кафедри стало дитяче відділення на 60 ліжок 4-ї міської клінічної лікарні та дитяче відділення Вінницької центральної районної лікарні. Науковим напрямом кафедри було вивчення патологічних станів дітей раннього віку, пов'язаних із недоношеністю, перинатальною патологією та розроблення методів лікувальної і реабілітаційної корекції цієї групи дітей. Захищено 3 кандидатські дисертації (І.С. Горючий, О.С. Яблонь, Н.М. Пахнюща).

Професор Набухотний Т.К.

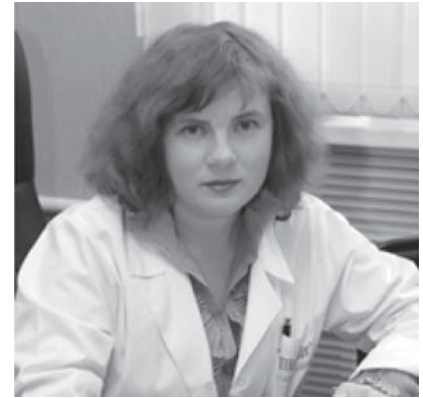
Професор Каблукова О.К.

Доцент Гришко В

Колектив кафедри дитячих хвороб із курсом медичної генетики, 1998 рік

Професор Дудник В.М.

У 1992 р. об'єднано кафедри № 1 та № 2 педіатричного факультету в єдину кафедру дитячих хвороб, яку очолив професор Набухотний Терентій Кирилович. Базами кафедри залишалися Вінницька обласна дитяча клінічна лікарня, дитяче відділення центральної районної лікарні, перша міська клінічна дитяча лікарня. Професор Набухотний Т.К. продовжував наукові традиції кафедри у вивченні впливу оточуючого середовища на основні показники здоров'я дітей. Під керівництвом професора Набухотного Т.К. захищено 2 докторські (В.П. Павлюк, Т.В. Сорокман) і 5 кандидатських дисертацій (І.В. Морозова—Сторожук, Н.І. Сінчук, О.В. Катілов, В.М. Дудник, Г.І. Мантак).

У 1998–2001 рр. кафедру очолював доцент Гришко В.Г.. У цей період у роботу кафедри було введено викладання курсу медичної генетики, у зв'язку з чим кафедра отримала назву «Кафедра дитячих хвороб з курсом медичної генетики».

З 2001 р. кафедру керувала професор Каблукова Олена Касьянівна. Продовжено різнопланові наукові дослідження. Штат кафедри — 25 осіб професорсько-викладацького складу. За цей час захищено 4 докторські (В.М. Дудник, Н.І. Токарчук, О.С. Яблонь, Т.Л. Процюк) і 9 кандидатських дисертацій. У 2007 р. кафедру знову реорганізовано та створено кафедри педіатрії № 1 та № 2.

З 2007 р. і дотепер кафедру педіатрії № 2 очолює доктор медичних наук, професор Дудник Вероніка Михайлівна. Те, що від початку роботу кафедри педіатрії № 2 очолює науковець і лікар-педіатр із багатим практичним досвідом, визначило широту клінічних і наукових інтересів колективу та заклало нові принципи й підходи до навчального процесу студентів старших курсів та лікарів-інтернів зі спеціальності «Педіатрія». Кафедра педіатрії стала «кузницею» наукових і педагогічних кадрів.

Видано методичні рекомендації МОЗ України «Діагностика та медикаментозна корекція анемічного синдрому при ревматоїдному артриті у дітей», 4 інформаційні листи, монографії і «Еритропоетин. Біологіческие свойства и клиническое применение», «Анемія при ювенільному ревматоїдному артриті», навчальний посібник МОЗ України для студентів V курсу «Хвороби системи крові та ендокринної системи у дітей. Педіатрія», для студентів VI курсу «Диференційна діагностика найбільш поширених захворювань дитячого віку», підручник для студентів і лікарів-інтернів «Клінічна педіатрія (2021)». Видано 10 посібників і методичних рекомендацій МОЗ України.

Друковані видання кафедри

Професор Дудник В.М., доцент Руденко Г.М.

Професор Волосовець О.П., професор Дудник В.М.

Професор Дудник В.М. бере активну участь і має численні доповіді на з'їздах, симпозиумах, науково-практичних конференціях, у тому числі міжнародного значення.

Під керівництвом професора Дудник В.М. успішно завершено 5 магістрантських робіт і захищено 14 кандидатських дисертацій зі спеціальності «Педіатрія». Проводиться велика робота з підготовки методичних розробок і рекомендацій, навчальних посібників для студентів V–VI курсів і лікарів-інтернів.

З 2014 р. разом із Департаментом охорони здоров'я Вінницької обласної адміністрації відбуваються виїзні навчальні семінари «Впровадження в медичну практику інтегрованого ведення захворювань дитячого віку». Семінари відбулися в таких районах – Вінницькому, Жмеринському, Козятинському, Шаргородському, Іллінецькому, Могилів-Подільському, Тульчинському, Барському, Тростянецькому, Калинівському, Бершадському, Гайсинському та Хмельницькому.

Професор Дудник В.М. є головою асоціації дитячих гастроентерологів у Вінницькій області, головою профільного методкому педіатричних дисциплін Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова, головою державної екзаменаційної комісії післядипломної підготовки лікарів-інтернів спеціальності «Педіатрія», заступником голови робочої групи з розробки Галузевого стандарту вищої освіти підготовки на другому (магістерському) рівні Магістра у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 228 «Педіатрія» (2018 р.) при МОН України, гарантом освітньо-професійної програми за спеціальністю 228 «Педіатрія», галузі знань 22 «Охорони здоров'я», кваліфікації магістр педіатрії (2018–2020 рр.) при Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова, директором Центру орфанних захворювань, який є структурним підрозділом Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова. До складу центру входять: консультативний відділ, методично-моніторинговий відділ, центр допомоги дітям із муковісцидозом. З 2007 р. є членом РОПІП, членом редакційної колегії журналів «Міжнародний журнал педіатрії, акушерства та гінекології», «Сучасна педіатрія», «Здоров'я дитини», «Проблеми клінічної педіатрії».

У Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова працювала спеціалізована вчена рада Д.05.600.04 для проведення захисту дисертацій на здобуття наукового

Професор Дудник В.М., доцент Сінчук Н.І., доцент Хромих К.В..

Професор Мороз Л.В.

Професор Дудник В.М., асистент Зборовська О.О.

Асистент Березницький О. В., доцент Вижга Ю.В., доцент Шаламай М.О.

ступеня доктора (кандидата) медичних наук за спеціальностями 14.01.10 «Педіатрія» та 14.01.13 «Інфекційні хвороби». Головою ради призначено доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри інфекційних хвороб Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова МОЗ України Мороз Ларису Василівну. Заступником голови спеціалізованої вченої ради призначено доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри педіатрії № 2 Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова МОЗ України Дудник Вероніку Михайлівну.

На цей час захист дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальностями «Педіатрія» і «Медицина» проводиться у спеціалізованих разових радах Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова.

Як педагог професор Дудник В.М. вимоглива до дисципліни в проведенні навчально-методичного процесу як до студентів, інтернів, аспірантів, курсантів, так і до викладачів. Вона сама є прикладом дотримання цього принципу.

Викладацький склад кафедри проводить навчально-методичну роботу серед студентів IV курсу медичного факультету № 2 за спеціальністю «Медична психологія», серед студентів V курсу медичного факультету № 1, № 2 та факультету роботи з іноземними студентами з таких напрямів: медична генетика, дитяча ендокринологія, дитяча гематологія та селективний курс із дитячої кардіології для студентів курсу. На кафедрі впроваджено ряд вибіркових дисциплін для студентів V–VI курсів: «Актуальні питання дитячої кардіології», «Орфанні хвороби в педіатрії», «Основи дитячої гематології», «Складні генетичні кейси в педіатрії».

У 2019 р. на кафедрі відкрито симуляційний клас для удосконалення практичних навичок студентів для успішного складання державного іспиту — об'єктивного структурованого клінічного іспиту (ОСКІ).

Професор Дудник В.М., доцент Морозова І.В. з групою інтернів

Колектив кафедри на тренінгу PBLs

Сертифікат PBLs

Упровадження ОСКІ в навчально-методичний процес забезпечує якісну оцінку клінічних компетенцій майбутніх лікарів і дає змогу визначити роль комунікативних навичок у клінічно-орієнтованому практикумі.

У симуляційному центрі студенти та лікарі інтерни-педіатри мають можливість відпрацювати практичні навички й клінічні сценарії відповідно до теми заняття дисципліни «Педіатрія», курсу за вибором «Актуальні питання дитячої кардіології», працюючи як самостійно, так і в команді. Для цього в симуляційному центрі (дисципліна «Педіатрія») створено зали для відпрацювання практичних навичок, відтворення клінічних ситуацій з «Педіатрії». Особлива увага приділяється підготовці студентів VI курсу до ОСКІ з «Педіатрії».

На кафедрі приділяється значна увага молодим викладачам в оволодінні професією педагога, лікаря вищої медичної школи, виконується навчально-методична робота в післядипломному просторі з підготовки лікарів-інтернів зі спеціальності «Педіатрія». Завдяки новітнім цифровим технологіям з'явилася діалогова взаємодія між викладачем і лікарем-інтерном, що підвищує ефективність процесу навчання, розвиває вищу активність до самостійної позааудиторної підготовки та забезпечує засвоєння практичних навичок і знань з предмета. З 2008 р. на кафедрі педіатрії № 2 підготовлено близько 600 лікарів-педіатрів.

З 2015 р. на кафедрі проводяться курси стажування і тематичного вдосконалення, передатестійних циклів. За цей час підвищено професійну кваліфікацію близько 400 педіатрів із різних областей України.

З 2018 р. проводяться курси стажування та тематичного удосконалення з питань дитячої гематології та трансфузіології.

Лікувально-консультативна робота виконується співробітниками кафедри на базі Вінницької обласної дитячої клінічної лікарні в таких відділеннях: онкогематологічне, педіатричне № 2, педіатричне № 1, інфекційно-боксоване діагностичне відділення для дітей старшого віку, інфек-

Учасники студентської наукової конференції

Учасники Всеукраїнської студентської олімпіади

ційно-боксоване відділення для дітей раннього віку та консультативна робота з питань медичної генетики у всіх відділеннях лікарні, діагностична робота в ендоскопічному кабінеті лікарні.

Співробітники кафедри беруть участь у наданні екстреної медичної допомоги в лікувально-профілактичних закладах Вінницької області за такими спеціальностями: торакальна хірургія, ендоскопія, дитяча гематологія, дитяча кардіологія.

Викладачі кафедри є членами ГО «Української асоціації медичних освітніх симуляційних технологій» та отримали кваліфікацію Європейської ради реанімації провайдера «Paediatric Basic Life Support» (PBLIS).

Сучасні стратегії розвитку вищої медичної освіти в Україні включають проблемно-орієнтоване навчання, міждисциплінарну освіту, навчають командній роботі та розглядають пацієнта як об'єкта медичної освіти із застосування цифрових технологій

Наукова діяльність кафедри спрямована на вивчення актуальних проблем гастроентерології, кардіоревматології, нефрології, пульмонології, онкогематології, орфанних захворювань. Результати наукових досліджень співробітників кафедри, аспірантів, ординаторів широко публікуються у вітчизняних і закордонних виданнях.

Співробітники кафедри пройшли міжнародне стажування в закордонних клініках Австрії (The American Austrian Foundation, Medical University of Graz, Austria, The Childrens Hospital of Philadelphia, USA), Об'єднаних Арабських Еміратів, Польщі (Університетська клініка ім. Карола Марцінковського, м. Познань, Люблінський медичний університет, Wyzsza Szkoła Biznesu, м. Новий Соньч), Чехії (Prague Institute for Qualification Enhancement, Childrens Heart Centre, 2nd Faculty of Medicine, Charles University in Prague and Motol University Hospital), Іспанії, Німеччини (Thoracix Klinik Heidelberg), Франції (Клініка ім. Рузвельта, Париж), Нідерландів (Клініка Червоного хреста, Амстердам), Туреччина (Medical park hospitals group, Стамбул).

На кафедрі працює науковий студентський гурток. Тематика засідань студентського наукового товариства включає різноманітні аспекти педіатрії з обговоренням складних клінічних кейсів із дитячої пульмонології, гематології, кардіології, нефрології, гастроентерології, медичної генетики та неонатології.

Протягом 5 років на базі кафедри проводиться другий етап Всеукраїнської студентської олімпіади. Упродовж 2 років студенти університету під керівництвом викладачів кафедри педіатрії № 2 отримували перші місця.

Відзначаючи 100-річний ювілей університету та 15-річний ювілей створення кафедри педіатрії № 2, ми заслужено пишаємося історичним минулим та з оптимізмом рухаємося вперед.